

Vraag:

In het kader van een gerechtsexpertise had ik willen weten of er wetenschappelijke publicaties zijn rond oorbijten en oornecrose?

Antwoord:

Er werd reeds onderzoek verricht naar o.a. de prevalentie, de risicofactoren, de preventie, en de behandeling van oorbijten, staartbijten en oornecrose. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat het ontstaan van bijtgedrag eerder complex en multifactorieel van aard is en daarom niet eenvoudig is om onder controle te houden of bij een uitbraak te reduceren. We kunnen stellen dat **oor-** en **staartbijten** vergelijkbare oorzaken hebben en dat bijgevolg dezelfde preventiestrategieën kunnen worden toegepast¹. Verschillende oorzaken die reeds in verband werden gebracht met staart- en oorbijten zijn de genetische aanleg, het geslacht, de voedersamenstelling, de leeftijd, het gewicht, het seizoenseffect, het stalklimaat, de gezondheidsstatus, de bezettingsgraad, het dierkarakter, de huisvesting en de hokverrijking².

Varkens met grote afhangede oren blijken sneller het slachtoffer van staart- en oorbijten te zijn dan varkens met rechtopstaande oren. De erfelijke nervositeit van varkens kan in combinatie met omgevingsfactoren aanleiding geven tot een verhoogd bijtgedrag².

Bij het uitvoeren van de meest gebruikte preventieve maatregel tegen staartbijten, nl. het couperen van de biggenstaarten, kan het probleem van staart- naar oorbijten verschuiven^{2,3}

Oornecrose komt tot uiting als open wonden, korsten aan de randen of de tip van één of beide oren die kunnen bloeden⁴. Bij beginnende oornecrose worden eerst de oorpunten blauwzwart, gevolgd door de oorranden. De kolonisatie van bacteriën kan een belangrijk aandeel hebben bij de afbraak van de opperhuid. Door het afstoten van het afgestorven weefsel ontstaat een bloederige wond¹. De kolonisatie van de wonde door bacteriën (streptokokken en stafylokokken) is belangrijk in het doorbreken van de opperhuid, het uitbreiden van de letsels naar de diepere weefsels en de ontwikkeling van andere vaat- en weefselproblemen⁵. In milde vorm blijven de letsels op het oor beperkt en heeft dit geen effect op de productieparameters van de varkens.

¹ Handboek varkenshouderij (2010). Wageningen UR Livestock Research, Lelystad.

² Driessen B., Smulders D., Parmentier T., Van Thielen J. en Geers R. (2008). Staartbijtgedrag bij vleesvarkens: prevalentie, pathogenese, symptomen, predisponerende factoren, preventie en behandeling. Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift 77, 238-246.

³ Goossens X., Sobry L., Maes D., Nevens F., Ödberg F., Tuytens F., De Smet S., Opsomer G., Lommelen F., Geers R. (2005). Evaluatieprotocol voor dierenwelzijn en -gezondheid op Vlaamse varkensbedrijven. *Steunpunt Duurzame Landbouw*. Gontrode, p. 106.

⁴ Weissenbacher-Lang C., Voglmayr T., Waxenecker F., Hofstetter U., Weissenböck H., Hoesle K., Welle M., Ogris M., Bruns G. and Ritzman M. (2012). Porcine ear necrosis syndrome: a preliminary investigation of putative infectious agents in piglets and mycotoxins in feed. *The Veterinary Journal* 194 (3), 392-397.

⁵ Richardson J.A., Morter R.L., Rebar A.H. and Olander H.J. (1984). Lesions of the porcine necrotic ear syndrome. *Veterinary Pathology* 21, 152-157.

Tot hiertoe is er nog weinig gekend over de risicofactoren die een rol spelen bij het ontstaan van oornecrose en die de ernst ervan beïnvloeden³. Oornecrose is net als staart- en oorbijten een multifactorieel probleem. Management- en omgevingsfactoren zouden een rol spelen in het ontstaan⁶. Hierbij spelen o.a. een te hoge hokdensiteit, het mengen van tomen, de voedersoort (droogvoeder), een slecht stalklimaat, huisvesting op volledige roostervloeren en een afwijkend bijtgedrag (oorbijten) een rol. Zo werd een verband aangetoond tussen beschadigingen op de oren (door oorbijten) en het voorkomen van oornecrose. Maar ook vroeg spenen, vechten, hokbevuiling en schurft hebben een invloed op het voorkomen van oornecrose⁶. Meerdere infectieuze oorzaken kunnen betrokken zijn bij de ontwikkeling van oornecrose: voornamelijk stafylococci (*S. hyicus*, *S. aureus*) en streptococci (β -hemolytische streptococci)^{4,5,6}. Mogelijk kan een subacute Porcine Circovirus type 2 (PCV2) infectie ook één van de risicofactoren zijn bij het ontstaan van oornecrose⁷.

Een exclusieve uitlokkende factor kon niet worden gedetecteerd. Varkens met hangende oren blijken gevoeliger te zijn voor oorbijten en mogelijk ook voor oornecrose dan varkens met staande oren. Oornecrose wordt aangetroffen bij beide geslachten, waardoor gescheiden opfok geen oplossing zal bieden. Daarnaast blijkt het seizoen (hoewel in bepaalde studies meer oornecrose werd vastgesteld tijdens de zomer) of weer weinig verschil te maken.

Ter informatie:

Om de varkenshouders te stimuleren om het couperen achterwege te laten zonder extra risico's op staartbijten, stelde het beleidsdomein Landbouw en Visserij, in samenwerking met de dienst Dierenwelzijn van de FOD Volksgezondheid recent (juni 2013) een **folder** ['Staatbijten voorkomen zonder couperen'](#) op. De folder beschrijft de achterliggende oorzaken en/of risicofactoren van staartbijten en somt de mogelijke preventieve maatregelen en behandelingen op.

Meer informatie over de oorzaken, symptomen en demoproeven rond staartbijten vindt u terug op de website van het [Varkensloket](#) en [Diereninformatie](#) (Onderzoeksgroep Dier & Welzijn van Thomas More Kempen).

Onderstaande persoon werd geconsulteerd en heeft een nuttige bijdrage geleverd bij de formulering van dit antwoord:

- Suzy Van Gansbeke – Vlaamse Overheid, Afdeling Duurzame Landbouwonwikkeling

Dit antwoord werd door het Varkensloket en de leden van het Praktijkcentrum varkens met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van het antwoord op uw vraag. De gebruiker van dit antwoord ziet af van elke klacht tegen het Varkensloket, de leden van het Praktijkcentrum varkens of zijn medewerkers, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van het gegeven antwoord. In geen geval zal het Varkensloket, het Praktijkcentrum varkens of zijn medewerkers aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van dit antwoord.

⁶ Park J., Friendship R., Poljak Z., DeLay J., Slavic D. and Dewey C. (2013). An investigation of ear necrosis in pigs. *The Canadian Veterinary Journal* 54 (5), 491-495.

⁷ Papatsiros V. (2012). Ear necrosis syndrome in weaning pigs associated with PCV2 infection: a case report. *Veterinary Research Forum* 3 (3), 217-220.